Lähettäjä: Kimmo Sundström <kimmo.sundstrom1@gmail.com>
Lähetetty: torstai 20. elokuuta 2020 11.08
Vastaanottaja: Iso-Sipilä Kaisa <Kaisa.Iso-Sipila@eduskunta.fi>
Aihe: Vapaa-ajattelijain liiton yleinen valtionavustus 2021 (OKM:n kautta)

Valiokuntasihteerille,

Valtiovarainministeriön ehdotuksessa valtion talousarvioesitykseksi vuodelle 2021 ei ole tällä hetkellä määrärahaa ensi vuodeksi Vapaa-ajattelijain liitolle (OKM, kohta 50. Eräät avustukset). Liitto ei saanut avustusta myöskään vuodelle 2019. Tähän oli ehkä vaikuttanut opetus- ja kulttuuriministeriö; liiton toiminnassa on ollut monenlaisia ongelmia. Valtion yleisavustus poistettiin ensi kertaa vuoden 1977 jälkeen.

Ongelmat eivät johdu rahasta. Tilikauden 2019 ylijäämä oli jopa 11.892,99 euroa, vaikka valtion yleisavustus oli 0,00 euroa. Omavastuisuuden kasvu on vuosina 2017-2019 kääntänyt talouden vähitellen ylijäämäiseksi, kun kumulatiivinen tappio vuosina 2013-2016 oli suuri, 79.838,44 euroa.

Vapaa-ajattelijain liitto on varakas järjestö, jolla on omia pääoma- ja muita tuloja paljon. Se pärjää niiden varassa ja omavastuisuuden kasvu auttoi sitä parantamaan talouttaan. Vuodelle 2020 valtiovarainvaliokunta lisäsi vuoden 2019 joulukuussa liitolle 30.000 euron avustuksen (VaVM 20/2019). Tämän vaikutusta ei vielä tunneta. Se saattaa heikentää omavastuisuutta.

Liitteenä kirjoitukseni liiton tilinpäätöksestä vuodelta 2019.

Kimmo Sundström

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITON TILINPÄÄTÖS VUODELTA 2019 (8.8.2020)

Koronaviruspandemian takia Vapaa-ajattelijain liiton liittohallitus (LH) on kyennyt salaamaan vuoden 2019 tilinpäätöksen ennätyspitkään. Siitä ei ole vieläkään tiedotettu. Ennen syyskuun 26.-27. päivinä Jyväskylässä pidettävää liittokokousta ei myöskään ilmesty enää Vapaa Ajattelija -lehteä, jossa asiasta voisi uutisoida. Liittokokousedustajille tilinpäätös olisi annettava hyvissä ajoin ennen kokousta, jotta nämä ehtisivät perehtyä siihen ennakolta. LH on kuitenkin joskus toimittanut tilinpäätöksen edustajille vasta ensimmäisen liittokokouspäivän aamuna. Näin edustajilta evätäään mahdollisuus perehtyä asiaan, josta he joutuvat päättämään.

Liiton toiminta jatkui vuonna 2019 vanhaan malliin. Uusia investointeja tai toimintamuotoja ei nähty, paitsi uusi Uskomaton-Vapaa Ajattelija -lehden numero 3/2019 syksyllä. Siitäkään ei enempiä pisteitä heru, hanke epäonnistui osittain. Suurin muutos oli valtion yleisavustuksen menetys kokonaan (2018: 20.000 eur), ensi kertaa vuoden 1977 jälkeen. Tämä ei kuitenkaan romahduttanut liiton taloutta. Tilinpäätös oli kolmatta vuotta peräkkäin ylijäämäinen, nyt 11.892,99 euroa! Vuosien 2013-2016 kumulatiivinen tappio on -79.838,44 euroa. Vuoden 2017 ylijäämä oli 431,45 euroa ja vuoden 2018 4.610,98 euroa, joten vuosina 2017-2019 kumulatiivinen ylijäämä on 16.935,42 euroa. Jos ylijäämä pysyy 10.000,00 eurossa tulevaisuudessa, vanhat tappiot on katettu kuudessa vuodessa. Tämä olisi valtava muutos aiempaan leväperäisyyteen. Sosialistihallitus antoi liitolle yleistä valtionavustusta tälle vuodelle 30.000 euroa. On hyvä mahdollisuus tehdä taas reilusti ylijäämäinen tilinpäätös, vaikka syksyn liittokokous aiheuttaakin hallinnon lisäkuluja.

Toimintakertomus vuodelta 2019

Liitto koetti vaikuttaa uuden sosialistihallituksen hallitusohjelmaan siinä onnistumatta.

Liitto ajaa edelleen elämänkatsomustieto (ET) oppiaineen opiskelun mahdollistamista myös evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluville oppilaille. Sen mielstä muutos vahvistaisi ET:a, mistä ateistit ovat eri mieltä. Liiton tavoitteet eivät ole edistyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana (syyskuu 2010->), jonka ajan LH on asiaa ajanut – ensin vastoin Piikkiön liittokokouksen (2008) päätöksiä.

Liitto kertoo jatkaneensa ”yhteistyötä muiden sekulaarijärjestöjen” kanssa. Ateistijärjestöjen kanssa yhteistyötä ei ollut. Tietysti nämäkin kannattavat sekularisaatiota.

Vapaa Ajattelija -lehteä ilmestyi neljä numeroa. Näistä numero 3/2019 oli yhdessä Helsingin seudun vapaa-ajattelijat ry:n (HSVA) kanssa Voima-lehden liitteenä julkaistu Uskomaton-Vapaa Ajattelija (ks. <Uskomaton-Vapaa Ajattelija ilmestyi ensi kertaa (12.11.2019)>). Hankkeeseen ryhdyttiin säästösyistä. Se oli huononnus jäsenetuihin. Liitto sälytti numeron postittamisen jäsenille jäsenyhdistyksilleen ilman mitään korvausta näille. Postitus epäonnistui. Sitä toimintakertomus ei mainitse. Jäsen menetti neljäsosan tärkeimmästä jäsenedustaan. Mitään hyvitystä vahingosta liitto ei anna lehden tilaajille tai jäsenille.

Liittovaltuuston ja LH:n jäsenet luetellaan. Palkatta toimineista toimihenkilöistä mainitaan varapuheenjohtaja Antti Värri, pääsihteeri ja Vapaa Ajattelijan päätoimittaja Esa Ylikoski sekä taloudenhoitaja Reetta Tuomainen. Palkattuja työntekijöitä ei enää ole. Viimeisen

palkkalaisen, Maarit Fredlundin, työt loppuivat 31.3.2017, jonka jälkeen hän oli vuoden sairauslomalla kunnes hänet irtisanottiin 31.3.2018.

Työryhmät

Työryhmistä mainitaan *taloustyöryhmä*, muttei mitään sen mahdollisesta toiminnasta. Tästä olisin halunnut tietää edes jotakin, jos ryhmä toimi.

Vapaa Ajattelijan toimituskunta mainitaan. Numeron 3/2019 osalta mainitaan taas Voima-lehden suuri painos, kun oleellisempi tieto olisi ollut lehden levikki. Valtion kulttuurilehtitukea lehti sai 2.000 euroa (2018: 2.000 eur). Lehdellä on laatuongelmia. Siitä kertovat myös lehtitukiavustukset, joissa on katkoja. Avustuksia lehti ei saanut lainkaan vuonna 2017 eikä 2020.

Vapaa Ajattelijalla oli maksavia tilaajia ”hieman alle 100” ja ilmaisjakelua yli 140 kappaletta.

Nettityöryhmä mainitaan, samoin *hautausmaatyöryhmä*. Olisin tahtonut lukea jotakin hautausmaatyöryhmän mahdollisesta toiminnasta. Toimintakertomus ei kerro siitä mitään.

Asuntotyöryhmä seuraa sijoitusasuntojen korjaustarpeita. Vuoden 2019 alussa päättyi vuonna 2018 alkanut yhden asunnon remontti. Sen jälkeisistä toimista ei kerrota.

Koulujen materiaali- ja vierailutoimintatyöryhmä mainitaan. Samoin *sääntötyöryhmä*, joka valmisteli liiton sääntömuutosesityksen. Se lähetettiin ennakkotarkastukseen Patentti- ja rekisterihallitukseen. Kotkalaisen Liisa Taskisen sanotaan olleen työryhmän jäsen, mutta hänen nimeään ei ole vieläkään välitetty korjata. Taskinen kulkee nimellä Taskila, vaikka aikaisemmin samassa kertomuksessa nimi on oikein.

20.1.2018 nimettyä *näyteikkunatyöryhmää* (Ritva Ahonen, Jape Lovén ja Esa Ylikoski) ei mainita. 8.8.2020 liiton toimitilan näyteikkunat olivat yhtä likaiset ja pölyiset kuin aina ennenkin. Jotenkin näyteikkuna on kyllä sopusoinnussa liiton pysähtyneisyyden kanssa.

[Tähän kuva näyteikkunasta, kuvateksti:

Liiton entisen toimiston näyteikkuna tuo mieleen pysähtyneisyyden.]

Jäsenyhdistyksistä ja jäsenmääristä uutisoin aiemmin <Vapaa-ajattelijain liiton jäsentilasto vuodelta 2019 (4.8.2020)>. Toimintakertomus unohtaa mainita liittomaksun määrän. Se oli 12 euroa/jäsen. Määrä pitäisi mainita, sillä se kertoo kuinka paljon jäsenyhdistykset rahoittavat liiton toimintaa.

Liittomaksutulo laskussa

Liiton jäsenyhdistyksiltään saama liittomaksutulo jatkoi laskuaan. Vuonna 2016 se oli 17.370,00 euroa, vuonna 2017 17.060,00 euroa, vuonna 2018 16.352,00 euroa ja vuonna 2019 vain 14.688,00 euroa. Tuloslaskelma ei enää suoraan kerro liittomaksutulon määrää, vaikka tämä olisi selkeää. Nyt ”Muu varainhankinta” oli 16.665,00 euroa eli mukana oli muita kuin liittomaksutuloja 1.977,00 euroa. Mistä jälkimmäinen summa koostuu? Tämäkin on seikka, jossa LH koettaa hämärtää tarkan kuvan saamista liiton toiminnasta. Joka tapauksessa liittomaksutulo aleni edellisvuodesta 1.664,00 euroa (10,2 %). Tämä on paljon enemmän kuin viiden jäsenen vähennys jäsenmäärässä antaisi odottaa.

On arvokysymys, kuinka rahoitustaakka jaetaan liiton ja jäsenyhdistysten kesken. Vuosina 2002-2003 liittomaksun määrä oli 16 euroa ns. A-jäseniltä. Koska liitto oli silloin kehittyvä ja edistyvä järjestö, jäsenyhdistykset eivät protestoineet tämänsuuruista liittomaksua vastaan. Nyt tilanne on toinen. Toiminta on muuttunut pääosin hallinnoinniksi, tiedottamiseksi, keskusteluksi ja asiain seuraamiseksi. Useat jäsenyhdistykset ovat hyvin kriittisiä LH:n liittomaksun korotusesityksiä kohtaan. On jäsenyhdistyksiä, jotka ovat jopa sanoneet eroavansa liitosta, jos liittomaksu nousee.

Avustuksia jäsenyhdistyksille

Liiton niiden jäsenyhdistysten määrä, jotka ylläpitävät hautausmaata, on laskenut kahdeksaan. Näistä Forssan ja Kotkan yhdistykset saivat kertomusvuonna liiton avustuksia hautausmaatoimintaansa. Avustussummmia ei kerrota.

Muuta liiton toimintatukea sai viisi jäsenyhdistystä. Avustussummia ei kerrota.

Suurin avustussumma myönnettiin Helsingin seudun vapaa-ajattelijat ry:n Uskomaton-lehden julkaisemiseen syksyllä Voima-lehden liitteenä. Avustuksen määrää ei kerrota.

Liittoon kuuluu 20 jäsenyhdistystä.

Gun Winterin kirjalahjoitus

Liitolla on edelleen toimistohuoneisto Helsingissä, Neljäs linja 1:ssä. Siellä on pieni lainakirjasto, joka kertomusvuonna sai kirjalahjoituksen Suomen Humanistiliiton pitkäaikaiselta vaikuttajalta, Gun Winteriltä.

Talous

Tilinpäätös oli kolmatta perättäistä vuotta ylijäämäinen, nyt 11.892,99 euroa. Tämä osoittaa, että aiempi tuhlauksen arvosteluni osui oikeaan. Liitto pystyi parantamaan tulostaan paljon, vaikkei saanut valtion yleistä toiminta-avustusta lainkaan.

Mieleeni tuli taas vapaa-ajattelijoita kauhistuttava ajatus ottaa uusi vapausaskel, jättää valtion yleisavustus hakematta ja nousta uudelle tasolle omavastuisuudessa. Kannatan tätä. Kulttuurilehtitukea liitto voisi edelleen hakea, koska lehdellä on laatuongelmia ja niitä voidaan lievittää rahalla. Liiton toimijoista Jori Mäntysalo on aikaisemmin väläyttänyt tätä vaihtoehtoa, muttei ole tehnyt mitään sen puolesta, vaikka siihen asiaan hän voisi vaikuttaa. Juuri tänä vuonna valtion toveriraha virtaa 30.000 euron voimalla liiton suuntaan ja irtautuminen kristillisestä valtiosta on vaikeaa. Vapaa-ajattelijain arvohierarkiassa vapaus on ajattelun ohella muutenkin taantunut.

Kulttuurilehtitukea Taikelta (Taiteen edistämiskeskus) liitto sai 2.000 euroa Vapaa Ajattelijan julkaisemiseen. Liitto haki myös kahta projektiavustusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä ilman tulosta (ks. tarkemmin <Ei avustusta Vapaa-ajattelijain liitolle uskontojen vuoropuhelun edistämiseen (21.5.2019)> ja <Ei avustusta Vapaa-ajattelijain liitolle yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden edistämiseen (7.6.2019)>).

Sijoitustoiminta

Toimintakertomus mainitsee, että sijoitusasuntojen kunnossapitoon käytettiin aiempaa enemmin rahaa. Asiaa ei valaista enempää. Ehdotukseni, että sijoitusasuntojen hallinnointi

siirrettäisiin asuntotyöryhmälle, ei toteutunut. Siirto olisi mahdollistanut luopumisen Vuokraturva Oy:n ja Hallinnointiturva Oy:n hintavista palveluista. Minun taloudenhoitoaikana (1.1.1988-23.11.2003) tällaisia palveluksia ei tarvittu eikä ostettu. Asuntojen vuokraustoiminta on yksinkertaista ja vähäriskistä. Vapaa-ajattelijoiden pitäisi pystyä saamaan se omatoimiseksi.

Asuntotyöryhmän jäsenille, jotka hoitaisivat tärkeitä tehtäviä, voitaisiin mielestäni hyvin maksaa rahakorvaus säästyvistä varoista.

Tuloslaskelma 1.1.2019-31.12.2019

Tilikauden ylijäämä oli siis 11.892,99 euroa (2018: 4.610,96 eur). Tulos ylitti odotukseni. Liiton talouden tasapainotus voi jatkua. Säästötoimet purivat, vaikka liitto menetti koko valtion yleisavustuksensa (2018: 20.000 eur). Tarkastellaan lukuja toiminnanaloittain.

Paikallistoiminnan tukeminen ja avustukset -toiminnanalan kulut tippuivat rajusti -8.921,13 eurosta -2.525,13 euroon. Sen sijaan *koulutustoimintaan* käytettiin -5.997,79 euroa (2018: 0,00 eur). Tähän vaikutti 18.-19.5.2019 Tampereella järjestetty toimintaseminaari, johon osallistui noin 45 henkilöä.

”Toimiston” tuotot olivat 2.004,00 euroa kuten vuonna 2018. Kyseessä on HSVA:n liitolle maksama alihintainen vuokra. Liiton HSVA:lle antama piilotuki ei ole poistunut. Vuokran tulisi olla vähintään 200 euroa/kk. Toimitilan nettokulut olivat -9.331,22 euroa ja pienenivät 418,21 euroa edellisvuodesta. Kustannus on silti korkea, koska toimitila on lähes tyhjän panttina.

Tiedotus- ja julkaisutoiminnan kuluihin ei ole luettu Vapaa Ajattelija -lehteä. Kulut olivat -6.741,69 euroa.

Vapaa Ajattelijan tuotot kohentuivat paljon, 3.832,28 eurosta 8.372,00 euroon. Lehden henkilöstökulut laskivat ja olivat -3.509,02 euroa. Summa on toimitussihteerille maksettua palkkaa. Lehden taiton hoitaa porilainen Dorian Films Ky. Kustannus oli 3.106,00 euroa. Yhteensä lehden nettokulut olivat -14.676,37 euroa (2018: -18.750,60 eur).

Kansainvälisen toiminnan kulut supistuivat myös hivenen ja olivat -2.168,76 euroa.

Hallinnon henkilöstökulut olivat vain -71,65 euroa. Tuottoja ei tullut. Yhteensä nettokulut kasvoivat vähän ja olivat -8.107,83 euroa (2018: -7.166,55 eur). Vuonna 2018 hallintokulut alenivat 74,6 prosenttia edellisvuodesta. Niitä ei pystytty enää vähentämään.

Kulujäämä supistui ja oli -50.056,73 euroa (2018: -53.229,05 eur).

Muu varainhankinta tuotti 16.665,00 euroa. Toimintakertomuksen mukaan liittomaksuja tästä oli 14.688,00 euroa. Loppuosa oli jotakin muuta tuloa. Mukana voi olla lahjoituksiakin. Kun lahjoitukset vuonna 2015 olivat 135,00 euroa, vuonna 2016 110,00 euroa ja vuonna 2017 0,00 euroa ja arvioin nämä summat kovin pieniksi, tuloslaskelmasta on nyt poistettu lahjoitusten tarkka määrä. Informaation heikentäminen ei lisää luottamusta liittoa kohtaan, mikä olisi avaintekijä lahjoitusten kasvattamisessa. 1.977,00 euroa enempää lahjoituksia ei missään tapauksessa saatu. Tämäkin summa olisi minusta aika vaatimaton liiton jäsenmäärään verrattuna, 1,48 euroa/jäsen.

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottoa liitto pystyi kohentamaan 82.256,64 euroon (2018: 79.658,35 eur). Vielä paremmin onnistui kulujen karsinta: -36.971,92 euroa (2018: -58.291,52 eur). Näin nettotulos kohentui yli kaksinkertaiseksi ja oli 45.284,72 euroa (21.366,83 eur).

Vaikka *yleisavustukset* olivat 0,00 euroa, ylijäämää syntyi melkein 12.000 euroa. Hienoa!

Tase 31.12.2019

Taseen pysyvissä vastaavissa sijoitukset kasvoivat 10.000,00 eurolla edellisvuodesta ja olivat 626.583,53 euroa. Yhteensä pysyvät vastaavat olivat 628.098,32 euroa.

Vaihtuvissa vastaavissa myyntisaamiset pienenivät edelleen ja olivat 1.287,69 euroa (2017: 8.546,25 eur; 2018: 4.653,82 eur). Samoin siirtosaamiset pienenivät 2.900,18 euroon (2018: 4.653,82 eur). Rahat ja pankkisaamiset pienenivät hieman, mutta rahoitusasema on edelleen hyvä. Taseen loppusumma on 693.699,09 euroa.

Vastattavan puolella sidottujen rahastojen arvossa (701.594,61 eur) ei tapahtunut muutosta. Edellisten tilikausien alijäämä on nyt -76.356,54 euroa. Kun siitä vähennetään vuoden 2019 ylijäämä, kiinni kirittävää jää -64.463,55 euroa. Oma pääoma oli yhteensä 681.380,29 euroa.

Lyhytaikaisissa veloissa ostovelat kasvoivat 3.449,83 euroon (2018: 546,66 eur), mutta siirtovelat supistuivat paljon enemmin, 16.725,74 eurosta 6.503,58 euroon. Lyhytaikaista velkaa oli yhteensä 12.318,80 euroa.

Sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon. Kun ne, etenkin sijoitusasunnot, on hankittu kauan sitten, liitto on huomattavasti taseen antamaa kuvaa varakkaampi. Liitto ei esitä tase-erittelyjä.

Tilintarkastaja Timo Vilén ja varatoiminnantarkastaja Kalevi Hölttä ovat tarkastaneet tilinpäätöksen.

Vertailu vuoteen 2002

Vertaillaan vielä vuosien 2002 ja 2019 tilinpäätöksiä muutaman tilinpäätösluvun osalta. Kirjoittajan tekemä viimeisin tilinpäätös on vuodelta 2002. Edistys on kuluneen 17 vuoden aikana ollut aika vaatimatonta.

1. Liiton kaikki tuotot: 90.571,97 (2002) / 109.297,64 (2019);

2. Liiton kaikki kulut: -100.217,79 / -97.404,65;

3. Liiton toimiston välittömät palkkamenot: -25.667,63 (25,6 prosenttia kaikista kuluista) /

   -0,00 (0,0 prosenttia kaikista kuluista; työntekijät irtisanottu);

4. Vapaa Ajattelija -lehden tappio: -11.466,17 / -14.676,37;

5. Oma pääoma: 498.896,94 / 681.380,29.

Kimmo Sundström

Lue myös

<Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätös vuodelta 2010 (11.6.2011)>

<Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätös vuodelta 2011 (27.3.2013)>

<Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätös vuodelta 2012 (8.5.2013)>

<Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätös vuodelta 2013 (22.6.2014)>

<Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätös vuodelta 2014 (21.6.2015)>

<Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätös vuodelta 2015 (24.5.2016)>

<Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätös vuodelta 2016 (29.10.2017)>

<Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätös vuodelta 2017 (18.6.2018)>

<Vapaa-ajattelijain liiton tilinpäätös vuodelta 2018 (16.6.2019)>

***

Luntta

Suomen Humanistiliiton vuoden 2018 toimintakertomuksen mukaan Humanist International -nimi (HI) otettiin käyttöön 1.3.2019. Siihen saakka nimenä oli International Humanist and Ethical Union (IHEU).

Kaj Torrkullan kirjoitus Terve, ja kiitos kaloista (1.8.2020) **http://vapaa-ajattelijat.fi/blog/2020/08/01/terve-ja-kiitos-kaloista/**:

(1) suuri hallinnollinen taakka myönnetään;

(2) tehtävien hoidon keskittyminen myönnetään;

(3) toimitilassa kenties Suomen kallein kaapelimodeemi, huonot sopimukset, joissa kova laskutus;

(4) LH:lle ehdotuksille vaihtoehtoinen opposition esitykset LK:ssa olivat ”kikkailua ja kiusantekoa”;

(4) pitää LUAT:n ja HYPROM:n erottamisperusteita pätevinä. Ei kerro näyttöä niiden tueksi;

(5) väite: liitto ei voi tehdä varauksia tulevia kuluja varten;

(6) sijoitusasuntojen korjausvelan kertyminen myönnetään;

(7) kunnollista maksukykyä työntekijän palkkaamiseksi ei ole;

(8) LV:n alueellinen edustavuus on perusteltua;

(9) vaatii LH:n jäseniltä intoa ja osaamista;

(10) LH:n tehtävien jakamista harjoitettava;

(11) julkisen vallan tulee olla sekulaari; vrt. liiton valtiokirkkojen tukeminen.